

Бортун **Каріна**
Олександрівна – кандидатка
 філологічних наук, доцентка
 кафедри практичної
 психології та гуманітарних
 дисциплін Приватного вищого
 навчального закладу
 «Європейський університет»

СЕМАНТИКО-ПРАГМАТИЧНІ ТА ФУНКЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОХАННЯ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ

Розширення сфери спілкування сприяє розширенню, змінам і наявності модифікацій мовних актів у прагматичних дослідженнях. Цікавими є їхні вияви, особливості функціонування в сучасній діловій сфері. Прохання є одним із таких директивних мовленнєвих актів, метою якого є спонукати адресата змінити наявний стан справ шляхом виконання певної дії.

Прохання – увічливе звертання до кого-небудь із метою домогтися чогось, спонукати кого-небудь зробити, виконати щось; просьба. Письмове клопотання, заява, складена за офіційно встановленою формою [3, с. 335]. У прагматичному плані – це пом’якшене спонукання, якому притаманні такі семантичні складники, як залежність мовця від адресата, зацікавленість мовця в скоєнні дії, спрямованість у бік мовця.

Підтримуємо погляди О. Мельничук, Л. Сілевич, які зазначають, що автор прохання прагне його виконання й звертається до адресата як до ймовірного виконавця, котрий не зобов’язаний виконувати волю автора і має право на відмову. Проте категоричність невластива конструкціям прохання. Дослідниці наголошують на тому, що вольові стосунки між мовцем та співрозмовником містять модальність «ввічливості» як важливого супроводжувального компонента, що утворює різновиди пом’якшеного (ввічливого, люб’язного) прохання [2, с. 268].

З-поміж інституційних модифікацій прохання, притаманних офіційно-діловому стилю, виділяють такі: клопотання (адміністративно-інституційний варіант прохання), вірча грамота (прохання з боку найвищої посадової особи держави вірити всьому тому, що його представник буде викладати на території країни перебування), запит агреману (прохання надати документ, у якому уряд країни, що приймає, висловлює згоду на призначення тої або тої особи на посаду посла), відклична грамота (прохання з прихильністю прийняти відкличні грамоти посла) [1, с. 169].

Прохання як один зі складових мовленнєвих актів функціонує в таких документах, як резолюція міжнародних конференцій, дипломатична нота тощо. З-поміж прохань в офіційно-діловому стилі виділяють безпосереднє (адресоване другій особі) і опосередковане (адресоване третій особі).

Опосередковані прохання притаманні резолюціям міжнародних конференцій, оскільки в оформленні цих документів важливою ознакою є

знеособленість. Спонування-прохання в резолюціях реалізовано перформативними формулами, напр.: *Генеральна Асамблея, посилаючись на свої Резолюції 3026 А (XXVII) від 18 грудня 1972 року, також на Конвенцію про заходи, спрямовані на заборону і запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності (995_186), прийняту Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури 14 листопада 1970 року просить Генерального секретаря у співпраці з Генеральним директором Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури представити Генеральній Асамблеї на її сороковій сесії доповідь про здійснення даної резолюції* (<http://zakon5.rada.gov.ua>). У наведеній конструкції прохання експліковане перформативною спонукальною конструкцією з дієслівним присудком, репрезентованим перформативним дієсловом *представити*, який однозначно вказує на різновид спонування. Попри те, що адресат прохання і його виконавець в обох випадках представляють одну і ту ж особу, форми третьої особи обрані для того, щоб надати документу строгості й офіційності.

У дипломатичних нотах теж поширені прохання, адресовані третій особі і виражені формулами (*має честь повідомити*), напр.: *Міністерство Закордонних Справ України засвідчує свою повагу Міністерству Закордонних Справ Ліванської Республіки і має честь повідомити таке. Уряд України, бажаючи розвивати всебічне співробітництво з Ліванською Республікою відповідно до цілей і принципів Статуту ООН (995_010) і будучи впевненим, що це співробітництво сприяє розвитку дружніх відносин між нашими двома державами, пропонує встановити дипломатичні відносини між Україною і Ліванською Республікою на рівні посольств на основі Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року (995_048) і Віденської конвенції про консульські зносини 1963 року* (<http://zakon2.rada.gov.ua>).

Прохання, адресовані другій особі, відзначені в комерційних документах, напр.: *Якщо ви відчуваєте фінансові труднощі, які не дозволяють своєчасно провести черговий платіж для погашення кредиту, негайно повідомте про це своєму банку-кредитору* (<http://ovu.com.ua>).

Отже, ми розглянули семантико-прагматичних і функційних особливостей прохання в офіційно-діловому стилі сучасної української мови. Було проаналізовано інституційні модифікації прохання, притаманні офіційно-діловому стилю, структурні та функційно-граматичні особливості, описано реченнєву структуру прохань. Перспективними вважаємо дослідження благання, заклинання, запрошення як семантичних синонімів прохання.

Література:

1. Вінтонів М., Бортун К. Структурно-семантичні типи та функції імперативних висловлень у публіцистичному й офіційно-діловому стилях. Київ: 2020. 201 с.

2. Мельничук О., Сілевич Л. Особливості засобів вираження прохання в художніх творах Ольги Кобилянської. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2011. В. 545 – 546. *Слов'янська філологія*. С. 267–271.

3. Словник української мови: в 11 т. ред. коллег. І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наукова думка, 1976. Т. 8. 706 с.

Василенко		Валентина
Анатоліївна	–	кандидатка
філологічних наук,		доцентка,
завідувачка кафедри гуманітарних		дисциплін
Сумської філії		Харківського
Харківського		університету
внутрішніх справ		
Герасименко Юлія Вікторівна	–	
здобувачка вищої освіти II курсу		
Сумської філії Харківського		
університету внутрішніх справ		

УПОРЯДКУВАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Юридична термінологія відповідно як сукупність правових норм та понять діє у мовно-правових галузях законодавства, правничих науках і, звичайно, діловій документації. Вона демонструє небувалий та непомірно вагомий фрагмент літературного словника будь-якої мови, насамперед із погляду соціально-комунікативної та інформаційної значущості. Шана до юридичної термінології та її розбудови на національній основі, ступінь розробленості й упорядкування, стан і глибина її наукового опанування – це ознаки рівня розвитку держави, суспільства, нації, національної свідомості і правосвідомості, у різнобічних проявах культури – політичної, мовної, інтелектуальної тощо.

Українська юридична термінологія зараз активно розбудовується на загальнонаціональній мовній основі, збагачується новими правовими поняттями та термінами, виникають термінологічні підсистеми, тобто нові галузі та підгалузі права; модифікуються внутрішні системні та міжсистемні зв'язки термінів, у тому числі на лексико-семантичному рівні. У зв'язку з цим виникає багато проблем, пов'язаних саме з упорядкуванням, уніфікацією та стандартизацією термінології, приведенням її у відповідність із міжнародними термінологічними стандартами, наявністю дублетності, варіативності і синонімії термінів, зловживанням кальками та іншомовними запозиченнями. Ситуація дедалі стає все складнішою через відсутність необхідних лексикографічних праць, зокрема тлумачних і нормативних словників, які б, насамперед, допомагали правникам знайти точні та правдиві